

พฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณ กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่เข้าร่วมและไม่
เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ

Saving Behavior for Retirement : A Comparative Case Study of Participants
and Non-Participants in the National Savings Fund (NSF)

นางสาวปาริฉัตร ใจเสงี่ยม
สาขาวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้รับผิดชอบบทความ

Parichat Jaisangiam
Email: 6614154134@ru.ac.th
Faculty of Business Administration Program in Finance
Ramkhamhaeng University
Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนที่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนที่ไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ ทั้งในรูปแบบการออมภาคบังคับ ภาคสมัครใจ และการออมด้วยตนเอง 4) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณระหว่างกลุ่มผู้เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ 5) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณที่สอดคล้องกับลักษณะของประชาชนแต่ละกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชากรไทยอายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 454 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์เหมาะสม จากนั้นนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-Square Test, Independent Sample t-Test, One-Way ANOVA และ Pearson Correlation

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการออมและตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อการเกษียณ แต่พฤติกรรมการออมจริงยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านจำนวนเงินออม (ค่าเฉลี่ย 1.91) และด้านการตั้งเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 1.61) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และภาระหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สถานภาพการเป็นสมาชิก กอช.

มีผลต่อพฤติกรรมการออมในด้านความถี่การออม รูปแบบการออม และเป้าหมายการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่เป็นสมาชิก กอช. มีพฤติกรรมการออมที่สม่ำเสมอและมีเป้าหมายชัดเจนกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิก นอกจากนี้ ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณในระดับปานกลาง ($r = -0.470, p < 0.01$) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์ กอช. และขยายสิทธิให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมความรู้ทางการเงินอย่างต่อเนื่อง สถานประกอบการควรสนับสนุนการออมของพนักงานและช่วยลดภาระหนี้สิน ขณะที่ประชาชนควรสร้างวินัยการออม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและบริหารหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาเชิงลึกด้วยวิธีวิจัยแบบผสม และติดตามผลในระยะยาว

คำสำคัญ พฤติกรรมการออม

ABSTRACT

This research aimed to 1) explore the relationship between demographic characteristics and retirement savings behavior 2) examine the retirement savings behavior of people participating in the National Savings Fund (NSF) 3) study the retirement savings behavior of non-NSF participants across mandatory savings, voluntary savings, and self-savings formats 4) compare differences in retirement savings behavior between NSF participants and non-participants 5) propose guidelines for promoting retirement savings that align with the characteristics of each population group. The research sample consisted of 454 Thai people aged 20–60 years. Data were collected using a questionnaire that underwent content validity verification (Item-Objective Congruence Index: IOC) by three experts, with IOC values meeting appropriate criteria. The data were then collected and analyzed using descriptive and inferential statistics, including Chi-Square Test, Independent Sample t-Test, One-Way ANOVA, and Pearson Correlation.

The results revealed that most respondents had positive attitudes toward saving and recognized the importance of retirement savings. However, actual savings behavior remained low, particularly in terms of savings amount (mean = 1.91) and goal setting (mean = 1.61). All demographic factors—gender, age, education level, marital status, occupation, income, and debt burden—showed statistically significant relationships with retirement savings behavior at the 0.05 level. NSF membership status significantly affected savings behavior in terms of savings frequency, savings format, and savings goals. NSF members demonstrated more consistent savings behavior and clearer goals compared to non-members. Additionally, savings habits and financial self-perception

showed a moderate negative correlation with retirement savings behavior ($r = -0.470$, $p < 0.01$). Research recommendations include: government agencies should enhance NSF publicity and expand coverage to all occupational groups while promoting continuous financial literacy; employers should support employee savings and help reduce debt burden; individuals should develop savings discipline, set clear goals, and manage debt efficiently. Future research should expand the sample scope, conduct in-depth studies using mixed methods, and include long-term follow-up studies.

Keywords Saving Behavior

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) โดยคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2583 ประชากรไทยกว่า 1 ใน 3 จะเป็นผู้สูงอายุ ปัญหาสำคัญคือความมั่นคงทางรายได้หลังเกษียณ เนื่องจากเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยเกษียณ รายได้จากการทำงานจะหมดไป แต่ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

รายงานจากหลายหน่วยงานชี้ให้เห็นว่า ประชาชนไทยจำนวนมากยังขาดวินัยในการออมและไม่มี การวางแผนทางการเงินเพื่อเกษียณอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบซึ่งมีจำนวนกว่า 20 ล้าน คน ที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากระบบบำเหน็จบำนาญของรัฐ

รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนการออม แห่งชาติ พ.ศ. 2554 เพื่อส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบมีโอกาสออมเงินและได้รับเงินสมทบจากรัฐ โดยจะได้รับบำนาญเมื่ออายุครบ 60 ปี แม้กองทุนจะดำเนินงานมานานหลายปี แต่จำนวนสมาชิก ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2568 อยู่ที่เพียง 2,788,343 คน เท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแรงงานนอกระบบ กว่า 20 ล้านคนในประเทศ ยังถือว่ามีส่วนที่น้อย

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของประชาชนไทย โดยเปรียบเทียบระหว่าง ผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกอช. เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว และเสนอแนว ทางการส่งเสริมการออม ความมั่นคงและมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนที่เข้าร่วมกองทุนการออม แห่งชาติ (กอช.)
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนที่ไม่เข้าร่วมกองทุนการออม แห่งชาติ ทั้งในรูปแบบการออมภาคบังคับ ภาคสมัครใจ และการออมด้วยตนเอง
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณระหว่างกลุ่มผู้เข้าร่วม และไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ

5. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณที่สอดคล้องกับลักษณะของประชาชนแต่ละกลุ่ม

ขอบเขตงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณ กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ มีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนอายุระหว่าง 20 - 60 ปี จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) ด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ภาระหนี้สิน

2) สถานะการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ได้แก่ เป็นสมาชิก กอช. ไม่เป็นสมาชิก กอช.

3) ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงิน

ตัวแปรตาม ได้แก่

1) พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ใน 4 ส่วน ประกอบด้วย จำนวนเงินออม ความถี่การออมรูปแบบการออม เป้าหมายออมเพื่อเกษียณ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้มีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลและเก็บแบบสอบถามระหว่างเดือน กันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2568

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.1 เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.2 อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.4 สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.5 อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.6 รายได้เฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 1.7 ภาระหนี้สินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 2 สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเงินเพื่อการเกษียณของประชาชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมของประชาชน รวมถึงแรงจูงใจและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการออมของแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ
4. ผลการวิจัยสามารถนำไปเสนอแก่หน่วยงานและสนับสนุนเชิงวิชาการสำหรับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของกองทุนการออมแห่งชาติ เพื่อนำไปปรับปรุงกลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการออม
5. เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้วิจัยและผู้สนใจนำข้อมูลไปพัฒนางานวิจัยต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออม

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2548) การออม คือ ส่วนของรายได้ที่เกิดขึ้นจากการบริโภคในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเงินส่วนนี้สามารถสะสมและนำไปลงทุนเพื่อสร้างผลตอบแทนเพิ่มเติมได้

เลิศสงคราม (2555) การออม คือ การที่บุคคลกันรายได้ส่วนหนึ่งไว้โดยไม่ใช้จ่ายทันที หากมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ส่วนที่เหลือจึงถือเป็นเงินออม

ยมรสสุธิรัตน์ (2554) การออม คือ การสะสมรายได้ส่วนเกินจากการใช้จ่ายเพื่อใช้ในอนาคตซึ่งอาจอยู่ในรูปของเงินสด เงินฝากธนาคาร หลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออม

(Keynes, 1936) พฤติกรรมการออม (Saving Behavior) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจและการกระทำของบุคคลหรือครัวเรือนในการจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออม แทนที่จะนำไปใช้จ่ายทั้งหมดในปัจจุบัน การออมถือเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ และแรงจูงใจทางการเงินของบุคคล อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เช่น ระดับรายได้ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ นโยบายภาครัฐ และสิ่งจูงใจทางสังคม การออมจึงไม่ใช่เพียงการเก็บเงินเหลือใช้ แต่เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิต การตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

(นิภาพันธุ์ พูนเสถียรทรัพย์, 2561) พฤติกรรมการออมเงินเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงทัศนคติ ความเชื่อ และการวางแผนทางการเงินของบุคคล โดยทั่วไปสามารถแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ จำนวนเงินออม ความถี่ของการออม รูปแบบการออม และเป้าหมายการออมเพื่อการเกษียณ ซึ่งแต่ละด้านมีปัจจัยแวดล้อมแตกต่างกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา

ข้อมูลเกี่ยวข้องกับกองทุนการออมแห่งชาติ

กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบและผู้ไม่มีสวัสดิการบำนาญ ได้มีโอกาสออมเงินเพื่อสร้างหลักประกันทางรายได้ในวัยชรา เปิดรับสมัครสมาชิกครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเริ่มออมได้ตั้งแต่ 50 บาท ต่อครั้ง และได้รับเงินสมทบจากรัฐบาลตามช่วงอายุสูงสุดถึง 100% ผลตอบแทนได้รับการค้ำประกันไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ทำให้การออมมีความมั่นคงและปลอดภัย กอช. ยังส่งเสริมวินัยการออมตั้งแต่อายุน้อยและสร้างแรงจูงใจด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 2.7 ล้านคน ถือเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงทางการเงินและเป็นรากฐานของระบบบำนาญถ้วนหน้าในอนาคต ทั้งยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งให้ประชาชนมีความมั่นคงและยั่งยืนในชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยพร อามสุทธิ์ (2557) ศึกษาการตัดสินใจออมผ่าน กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ของพนักงานเงินเดือนในกรุงเทพฯ พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31–40 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพเอกชน รายได้ 20,000–30,000 บาท ลงทุนทุกปี จำนวน 10,000–20,000 บาท เหตุผลหลักคือผลตอบแทนและสิทธิลดหย่อนภาษี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ (ระดับ 0.05) ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด ผลตอบแทน ภาพลักษณ์ และความน่าเชื่อถือของ บลจ.

สมชาย ตันติวิทยาพิทักษ์ (2559) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจและทัศนคติของแรงงานนอกระบบที่มีต่อกองทุนการออมแห่งชาติในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) โดยให้เหตุผลหลักว่าได้รับเงินสมทบจากภาครัฐและมีผลตอบแทนที่มั่นคง อย่างไรก็ตาม ยังพบอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเงื่อนไขการรับเงินบำนาญ ขณะที่กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีรายได้ไม่แน่นอนและต้องการความยืดหยุ่นในการใช้เงินมากกว่า การศึกษาฯ ยังชี้ให้เห็นว่าระดับการศึกษาและอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเข้าร่วมกองทุน

อรุณี สุขสวัสดิ์ (2561) ศึกษาพฤติกรรมการออมและความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของแรงงานนอกระบบในเขตภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.7) มี การออมเงินไว้ในอนาคต แต่เพียงร้อยละ 23.4 เท่านั้นที่มีเป้าหมายการออมเพื่อวัยเกษียณโดยเฉพาะ ช่องทางการออมที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือเงินฝากธนาคาร (ร้อยละ 52.1) รองลงมาคือการถือครองทองคำ (ร้อยละ 28.9) และการเก็บเงินสดที่บ้าน (ร้อยละ 19.0) เพียงร้อยละ 12.3 เท่านั้นที่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ คือ รายได้ ความรู้ทางการเงิน และการมีแผนการเงินระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทและรูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมถูกบันทึกเข้าสู่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

2. กลุ่มประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย บุคคลวัยแรงงานที่มีรายได้และมีศักยภาพในการออม ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามลักษณะสำคัญ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและสะท้อนโครงสร้างประชากรได้อย่างเหมาะสม Taro Yamane (1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed End) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) มีคำถามทั้งหมดจำนวน 7 ข้อ ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภาระหนี้สิน

ส่วนที่ 2 สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended Questions) ลักษณะ Multiple Choice จำนวน 2 ข้อ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

ส่วนที่ 3 ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงิน แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด ผสมระหว่าง Multiple Choice และ Likert Scale รวมจำนวน 4 ข้อ ครอบคลุมการออมเพื่อวัยเกษียณ และให้ผู้ตอบเลือกเพียงหนึ่งคำตอบที่ตรงกับตนเองมากที่สุด รวมจำนวน 13 ข้อ โดยแบ่งเป็นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจำนวนเงินออม ด้านความถี่การออม ด้านรูปแบบการออม และด้านเป้าหมายออมเพื่อเกษียณ

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชาวไทย โดยแบ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ผ่านการจัดทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะให้ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

สถานภาพการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงิน ตลอดจนพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) นโยบายด้านการออมเพื่อการเกษียณของภาครัฐ แนวคิดและทฤษฎีด้านการออมและการวางแผนการเงิน รวมถึงงานวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภาระหนี้สิน โดยได้ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ใช้แสดงสัดส่วนหรืออัตราส่วนของข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนทั้งหมด เช่น ร้อยละของผู้ตอบที่เป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ หรือร้อยละของผู้ตอบที่มีรายได้ในแต่ละช่วง เพื่อให้เห็นการกระจายเชิงสัดส่วน โดยได้ใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนิสัยการออมหรือการรับรู้ตนเองด้านการเงิน ใช้บ่งบอกค่ากลางของข้อมูล โดยเฉพาะตัวแปรที่วัดด้วยมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) และมาตราอันตรภาค (Interval Scale) เช่น ค่าเฉลี่ยของความถี่ในการออม ความเห็นเกี่ยวกับนิสัยการออม หรือการรับรู้ตนเองด้านการเงินโดยได้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ค่าสถิติ Independent Sample t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เป็นการใช้ในการทดสอบเพื่อหาค่าความ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ค่าสถิติ Chi-Square Test ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงคุณภาพ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับรูปแบบการออม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสถิติ One - Way ANOVA ใช้ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณจำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สิน) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยประชากรศาสตร์ ลักษณะนิสัยการออม และการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติที่มีต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 364 คน คิดเป็นร้อยละ 80.2 สถานภาพสมรส เป็นโสด จำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 84.8 อาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 รายได้เฉลี่ยต่อ

เดือนระหว่าง 15,001–25,000 บาทต่อเดือน จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และมีภาระหนี้สินจำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 86.6

2. ด้านสถานะการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิก กอช. คิดเป็นร้อยละ 61.9 ในขณะที่เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 38.1 สำหรับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมน้อยกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 92.5 ส่วนเหตุผลที่ไม่เลือกออมกับ กอช. พบว่าเหตุผลหลักคือขาดข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือไม่มีสิทธิสมัคร กอช. คิดเป็นร้อยละ 34.5 รายได้ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 7.8 ไม่เชื่อมั่นในกองทุน คิดเป็นร้อยละ 3.9 และไม่สนใจเงินบำนาญรายเดือน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

3. ลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองด้านการเงินอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าการออมเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.704) รองลงมาคือ การวางแผนรายรับ-รายจ่ายเป็นประจำ ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 0.729) และความมั่นใจในการควบคุมการใช้เงินของตนเอง ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.714) นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีการตั้งเป้าหมายทางการเงินที่ชัดเจนและมุ่งมั่นบรรลุเป้าหมาย ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.707) และการกำหนดสัดส่วนของรายได้เพื่อออมก่อนใช้จ่าย ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.738) รวมถึง การตรวจสอบทางเลือกการออมหรือลงทุนก่อนตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.779) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้านความสม่ำเสมอในการออมแม้ในช่วงรายได้ลดลง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.842) ส่วนการกันเงินออมทันทีที่ได้รับรายได้และการเก็บเงินฉุกเฉิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{x} = 3.81$) ขณะที่ความเชื่อว่าเงินออมในปัจจุบันเพียงพอต่อวัยเกษียณ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.822) แต่ยังถือว่าอยู่ในระดับมาก

4. พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการออมอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แสดงถึงการมีวินัยทางการเงินและความตระหนักในการเตรียมพร้อมสำหรับวัยเกษียณ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านจำนวนเงินออม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.91$, S.D. = 0.571) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.1 ออมเงินในช่วง 5,000-15,000 บาทต่อปี รองลงมาคือมากกว่า 25,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 29.1 ขณะที่ร้อยละ 19.8 ออมต่ำกว่า 5,000 บาท สำหรับสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 42.1 ออมเงินน้อยกว่า 5% ของรายได้ต่อเดือน และเพียงร้อยละ 9.5 ที่ออมมากกว่า 15%

ด้านความถี่การออม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.65$, S.D. = 0.655) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 68.7 ออมเป็นประจำทุกเดือน ถือเป็นพฤติกรรมเชิงบวกที่สะท้อนถึงความมีวินัยทางการเงิน ในขณะที่ร้อยละ 20.7 ออมไม่สม่ำเสมอ สำหรับอายุที่เริ่มออม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เริ่มออมตั้งแต่อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.5

ด้านรูปแบบการออม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.74$, S.D. = 0.829) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 26.7 และกองทุนบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 23.3 เป็นหลัก ส่วนผู้ที่ออมผ่าน กอช. มีเพียงร้อยละ 7.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.5 มีการออมหลายรูปแบบ แสดงถึงความเข้าใจในการกระจายความเสี่ยง สำหรับปัจจัยสำคัญในการเลือกวิธีการออม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกความมั่นคงและความเสี่ยงต่ำ คิดเป็นร้อยละ 53.7

ด้านเป้าหมายออมเพื่อเกษียณ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.61$, S.D. = 0.563) โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 41.4 มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการออม และร้อยละ 36.6 มีเป้าหมายแต่ไม่ชัดเจน สำหรับการติดตามความก้าวหน้า พบว่า คิดเป็นร้อยละ 45.8 ติดตามบางครั้ง และร้อยละ 45.2 ติดตามสม่ำเสมอ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 76.2 ปรับเป้าหมายการออมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ภาพรวม พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 48.812$, Sig. = 0.000) นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ลักษณะนิสัยการออม และการรับรู้ตนเองด้านการเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณในระดับปานกลาง ($r = -0.470$, $p < 0.01$) แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองในระดับสูงมักมีพฤติกรรมการออมที่เป็นระบบและมีวินัยทางการเงินมากกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ลุซาร์ดีและมิตเชล (Lusardi & Mitchell, 2014) ที่พบว่าความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) และรายได้ มีผลต่อการตัดสินใจออมเพื่อเกษียณในหลายประเทศ รวมทั้งยังสนับสนุนผลของ Modigliani (1986) ภายใต้อายุขัยวงจรชีวิต (Life-Cycle Hypothesis) ที่ชี้ว่าบุคคลจะปรับพฤติกรรมการออมตามรายได้และช่วงอายุของตนเอง

นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับ เมลดา ธนินันท์ (2560) ที่ศึกษาแรงจูงใจและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการออม พบว่ารายได้ การรับรู้ตนเองด้านการเงิน และแรงจูงใจด้านความมั่นคงในอนาคตเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมในกลุ่มวัยทำงานในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Behavioral Economics ของ Thaler และ Benartzi (2004) ที่เสนอว่า การสร้างระบบออมอัตโนมัติและแรงจูงใจทางจิตวิทยาจะช่วยเพิ่มความสม่ำเสมอในการออมได้อย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังตอกย้ำความสำคัญของการให้ความรู้ทางการเงินและการสร้างแรงจูงใจในการออม ซึ่งคล้ายกับงานของ สุวรรณ จิตต์จางค์ (2564) ที่ศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ” พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของกองทุนและการสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงยืนยันว่า การเพิ่มช่องทางการสื่อสาร การให้ความรู้ทางการเงิน และการออกแบบระบบออมที่จูงใจ จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานโยบายการออมเพื่อเกษียณของประเทศไทย

สำหรับสถานะการเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิก กอช. (ร้อยละ 61.9) โดยมีเหตุผลหลักคือขาดข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 52.0) รองลงมา

คือไม่มีสิทธิสมัคร กอช. (ร้อยละ 34.5) ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับ กอช. ยังไม่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ จิตต์จำนงค์ (2564) ที่พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กอช. เป็นอุปสรรคสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมกองทุน และประการที่สอง กลุ่มผู้ที่ไม่สิทธิสมัครซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอยู่แล้ว หรือเป็นข้าราชการที่มีกองทุนบำเหน็จบำนาญ ยังคงต้องการช่องทางการออมเพิ่มเติมเพื่อเสริมความมั่นคงทางการเงินในอนาคต

สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิก กอช. ส่วนใหญ่เข้าร่วมน้อยกว่า 3 ปี (ร้อยละ 92.5) แสดงให้เห็นว่า กองทุนยังค่อนข้างใหม่สำหรับกลุ่มตัวอย่าง และยังไม่มีการสะสมเงินออมในระยะยาวมากพอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในการเกษียณในอนาคต

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ajzen (1991) เกี่ยวกับ Theory of Planned Behavior ที่อธิบายว่าทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมจริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lusardi และ Mitchell (2014) ที่พบว่า ความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออมและการวางแผนการเงิน

ผู้ที่มีลักษณะนิสัยการออมและการรับรู้ตนเองในระดับสูง มีจำนวนเงินออมมากกว่า มีความถี่ในการออมสม่ำเสมอ มีรูปแบบการออมที่หลากหลายกว่า และมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนกว่า แสดงให้เห็นว่าการมีวินัยทางการเงินและความตระหนักรู้ในการบริหารจัดการเงินของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการออมเพื่อการเกษียณ

ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการศึกษาทางการเงิน (Financial Education) และการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล (Personal Financial Management) ให้แก่ประชาชน เพื่อช่วยให้คนมีความรอบรู้ทางการเงินมากขึ้น สามารถวางแผนและบริหารจัดการเงินของตนเองได้ดีขึ้น และมีพฤติกรรมการออมที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีวินัยทางการเงิน เช่น การออมเป็นประจำ การจัดทำงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้คนสามารถออมเพื่อการเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การพัฒนาการประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงข้อมูลกอช. หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น โดยใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น Facebook, YouTube, TikTok พร้อมจัดทำสื่อที่เข้าใจง่าย แสดงผลประโยชน์ของการออม และพัฒนาแอปพลิเคชันที่ช่วยคำนวณเงินออมและวางแผนเกษียณได้สะดวก เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกองทุนมากขึ้น

2. การขยายสิทธิและเพิ่มความยืดหยุ่นของการออม ควรเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มอาชีพสามารถออมกับกอช. ได้ รวมถึงผู้ที่มีระบบบำนาญอยู่แล้ว พร้อมปรับเงื่อนไขให้ยืดหยุ่น เช่น อนุญาตให้หยุดออม

ชั่วคราวได้ ปรับยอดเงินออมขั้นต่ำให้เหมาะกับรายได้ และจัดแพ็คเกจการออมหลายระดับ เพื่อให้ประชาชนเลือกตามศักยภาพของตนเอง

3. การส่งเสริมความรู้ทางการเงินและวินัยการออมภาครัฐ สถานประกอบการ และสถาบันการเงินควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการวางแผนการเงิน การออม การลงทุน และการเตรียมเกษียณอย่างต่อเนื่อง ทั้งในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และที่ทำงาน พร้อมส่งเสริมให้เริ่มออมตั้งแต่อายุยังน้อย เพื่อสร้างนิสัยการออมอย่างยั่งยืน

4. การสนับสนุนจากนายจ้างและสถาบันการเงิน สถานประกอบการควรส่งเสริมให้พนักงานออมอย่างสม่ำเสมอ เช่น จัดระบบหักเงินอัตโนมัติ สนับสนุนเงินสมทบ หรือจัดให้มีที่ปรึกษาการเงินในองค์กร ขณะเดียวกัน สถาบันการเงินควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ออมที่ยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย และใช้เทคโนโลยีช่วยในการออม เช่น แอปพลิเคชันแจ้งเตือนหรือระบบออมอัตโนมัติ

5. การบริหารหนี้สินและการกระจายความเสี่ยงในการออม ประชาชนควรวางแผนชำระหนี้้อย่างมีระบบ ควบคู่กับการสร้างเงินสำรองฉุกเฉิน และกระจายช่องทางการออมในหลายรูปแบบ เช่น กอช. กองทุนรวม RMF หรือประกันออมทรัพย์ เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงิน และควรรักษาความสม่ำเสมอของการออมแม้ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษา ควรเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคและอาชีพ โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และผู้สูงอายุใกล้เกษียณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมการออมของประชาชนในแต่ละกลุ่มได้อย่างรอบด้านมากขึ้น

2. การศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม ควรศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมเพิ่มเติม เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม อิทธิพลของครอบครัว การรับรู้ความเสี่ยง หรือแรงจูงใจภายใน

3. การศึกษาติดตามผลในระยะยาว (Longitudinal Study) ควรดำเนินการวิจัยติดตามพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลา 3–5 ปี เพื่อประเมินผลของการเข้าร่วมกอช. ต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการออม คุณภาพชีวิต และความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณ

บรรณานุกรม

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2566). รายงานสถานการณ์แรงงานนอกระบบในประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

กองทุนการออมแห่งชาติ. (2568). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนการออมแห่งชาติ.

คัตคณัฐ ชื่นวงศ์อรุณ. (2563). หลักประชากรศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชนิดา พรหมมา. (2564). บทบาทของอคติทางพฤติกรรมที่มีผลต่อการออมไม่เพียงพอสำหรับวัยเกษียณของผู้หญิงโสด. วารสารเศรษฐศาสตร์พัฒนา, 13(1), 55–72.

- จุฑาธิบดิ์ ฤกษ์สันทัต. (2555). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของพนักงานเอกชนกับข้าราชการในกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2(3), 78–95.
- ปิยพร อามสุทธิ์. (2557). การตัดสินใจออมผ่านกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ของพนักงานเงินเดือนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจและทัศนคติของแรงงานนอกระบบที่มีต่อกองทุนการออมแห่งชาติ. วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคม, 8(2), 45–62.
- อรุณี สุขสวัสดิ์. (2561). พฤติกรรมการออมและความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของแรงงานนอกระบบในเขตภาคตะวันออก. วารสารบริหารธุรกิจ, 11(1), 89–104.
- เลิศสงคราม. (2555). เศรษฐศาสตร์การเงินและการออม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยมรสสุธิรัตน์. (2554). การออมเพื่ออนาคตของครัวเรือนไทย. วารสารการเงินและเศรษฐกิจ, 5(2), 112 – 126.
- นิภาพันธุ์ พูนเสถียรทรัพย์. (2561). พฤติกรรมการออมของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2548). รายงานสถานการณ์การออมของประชาชนไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.
- สุวรรณา จิตต์จำนงค์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติของประชาชนไทย. วารสารวิทยาการจัดการ, 17(2), 33–48.
- เมตตา ธนิตนนท์. (2560). แรงจูงใจและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการออมของคนวัยทำงานในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์, 20(1), 101–118.
- Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior*. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(2), 179–211.
- Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). *The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence*. Journal of Economic Literature, 52(1), 5–44.
- Modigliani, F. (1986). *Life Cycle, Individual Thrift, and the Wealth of Nations*. American Economic Review, 76(3), 297–313.

Thaler, R. H., & Benartzi, S. (2004). *Save More Tomorrow™: Using Behavioral Economics to Increase Employee Saving*. *Journal of Political Economy*, 112(1), 164–187.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.)*. New York: Harper and Row.